

Eidfjord kommune
Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Bergen, 16.12.2013

Høringsuttale til reguleringsplan for Fossetromma-Vøringsfossen-Fossli fra Naturvernforbundet Hordaland

Vi viser til at planutvalget i Eidfjord kommune 2. september 2013 fattet vedtak (FSK-075/13) om å legge reguleringsplan for Vøringfossen ut til offentlig ettersyn. Ettersom planen ikke ser ut til å komme opp til behandling i kommunestyret før over nyttår, regner vi med at det ennå er tid til å komme med høringsuttaler, selv om den offisielle fristen gikk ut 14. november, og vi kjenner til at både NVE, Riksantikvaren og Fylkesmannen har kommet med kritiske innvendinger mot planen.

Generell konklusjon

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) kan ikke akseptere de foreslåtte inngrep ovennevnte plan foreslår i det nasjonale ikonet Vøringfossen. Naturvernforbundet har formell status som høringsinstans. Det er derfor kritikkverdig at kommunen ikke har sendt planen på høring til vår organisasjon, gitt de klart definerte nasjonale natur og landskapsverdier som planen truer.

Hydrologi og naturmangfold

Vøringfossen er en del av Bjoreiovasdraget. Statkraft fikk i 1973 konsesjon for regulering av vassdraget med en minstevassføring om sommeren som var satt til 12 m³/s av omsyn til fossen som turistattraksjon, men med sterkt redusert vassføring om vinteren. Vøringfossen er et nasjonalt turistikon, men også et viktig landskapselement av stor verdi. I Naturbase er det registrert en stor fossesprøytsone i tilknytning til fossefallet. Fossesprøytsone er en truet naturtype, og Vøringfossen inneholder også viktige naturverdier. Det er blitt registrert flere rødlistearter i vassdraget, her kan nevnes kort trollskjegg (*Bryoria bicolor*) som har status som Nær truet (NT) og flatsaltlav (*Stereocaulon coniophyllum*) som har status som sårbar (VU) i Nasjonal rødliste (2010), jfr rapport om biologisk mangfold i Eidfjord kommune (Kvåle 2002) og fra Rådgivende Biologer (2008). Fossesprøytsonen har dessuten fått verdi "lokal viktig" i Naturbase.

Sikring og estetikk

Dersom formålet med planen er å sikre området bedre og å gjøre fossen synlig for flere, kan og bør det gjøres på en annen og bedre måte enn foreslått. Dette gjelder først og fremst den planlagte firebensforankrete svært skjemmende og dominerende stålbroen over elven Bjoreia i munningen av selve Vøringsfossen,

dernest en skjemmende og ikke stedtilpasset bunkerlignende betongbygning, kalt visningscenter på kanten av Vøringsfossplatået. Vi motsetter oss videre de store inngrep i landskapet langs kanten gjennom massiv bruk av betong, et byggeprodukt som er totalt uforenlig med dette områdets unike posisjon nasjonalt og internasjonalt som natur og landskapsområde.

Det vil være en fordel at en i størst mulig grad begrenser tekniske inngrep i umiddelbar nærhet av fossefallet. Vi mener derfor at en bør se nærmere på den foreslåtte reguleringsplanen og finne en bedre planløsning for kryssingspunkt som er trukket lenger tilbake fra den umiddelbare sonen omkring fossefallet, i stedet for å bygge bro over selve fossen. Et annet moment er at fossefallet er godt synlig fra andre utsiktspunkt i nærheten, som Fossli hotell, slik at en ivaretar de estetiske, opplevelsesmessige og visuelle sidene ved fossefallet som landskapselement uten å gå til slike drastiske inngrep som foreslått. Sikring av kanten bør skje gjennom oppsetting av gjerder i naturfarge og ikke i stål og på store landskapsødeleggende betongsåler. Tilkomstveier til utsiktspunktene i betong slik det foreslås i planen er helt uforenlig med natur og landskapsopplevelsen i området. Vøringsfossen er en av landets mest besøkte attraksjoner grunnet dets enestående natur og landskapsopplevelse og har en sentral plass i norsk natur og kulturhistorie. Det har skjedd svært få ulykker fra utsiktspunktene i årenes løp til tross for ca. 500.000 besøkende på stede hvert år. Flere av ulykkene har vært selvmord, som den foreslåtte sikringen ikke ville ha kunnet hindre. Argumentet om "ROS"/sikring fremstår som meget hult da området for lengst kunne vært ville vært sikret gjennom enkle, men fullgode gjerdeløsninger.

Landskap

Internasjonale kåringer vektlegger det norske fjordlandskapets, sin "autensitet" når de i 2004 og 2009 kårer Fjordlandskapet til , sit. "Verdens Fremste Naturbaserte Reisemål" (ref. kåringene v./panelet til National Geographic Traveller. Det er også i lys av dette uforståelig at Eidfjord kommune velger omkamp og fremmer planene for store tiltak ved Vøringsfossen i 1997 , 2000 og 2003 på nytt og at høringsinstansene ikke blir gjort kjent med de skarpe innvendinger fulgt av såkalte "motsegner" som de store installasjonene som også den gang var foreslått ble møtte med fra fylkeskommunen og fylkesmannens side. Det påhviler vår generasjon og sikre områdets enestående attraksjonsverdi basert på naturen og landskapet, og ikke betong og stål, for våre etterkommere. Dette er og i pakt med selve verdigrunlaget og formålsparagrafen for prosjektet Nasjonale Turistveger d.v.s. verne om de unike landskap turistveiene går gjennom i vårt land herunder i Hardanger.

Kulturminnevern

Vøringsfossen er et nasjonalt ikon og en av landets mest berømte turist og landskapsattraksjoner. Da Hordaland fylkeskommune i år 2000 fremmet 2 såkalte "motsegner" mot større tiltak på Vøringsfosskanten ble det begrunnet på følgende måte, sit. :

"Vøringsfossen - eit nasjonalt kultursymbol.

Då Bjoreiavassdraget vart regulert, var det eit vilkår at Vøringsfossen skulle ha ei minste vassføring i sommarmånadene. Dette har samanheng

med at fossen er blitt eit symbol på den norske naturen. Kunstnarane si oppdaging av norsk og kultur tidleg på 1800-talet la eit viktig grunnlag for framveksten av nasjonalromantikken og utviklinga av den norske nasjonalstaten. I samband med ein fottur over Hardangervidda i 1822, måla den danske målareren Johannes Flintoe Vøringsfossen slik den aldri har vore gjort tidlegare. Seinare vart Flintoe invitert til å dekorera forrommet til Audiensrommet på Slottet i Oslo, og her heng "Vøringsfossen" saman med andre utvalde norske naturperler. Flintoe inspirerte J. C Dahl til ein liknande tur fire år seinare, og Dahl måla m.a. Hardangerjøkulen i nattljøs. Turen gjekk via Sysendalen og ned Måbøgaldene og minnet herfrå skal liggje til grunn for målarstykket "Bjerk i storm". J. C. Dahl var initiativtakar til skipinga av "Foreningen til norske Fortidsminnesmerkens Bevaring" i 1844, som var starten på det offisielle kulturminnevernet i Noreg. Symbolverdien og opplevingsverdien knytt til Vøringsfossen som norsk natur låg bak kravet om at vassføringa skulle gå som normalt i sommar-månadene. I dette vedtaket må ein kunne tolka ei erkjenning om at dette var viktig ikkje berre for turistnæringa, men også for storsamfunnet. Kommunen forvalter her verdier som gjeld for fleire enn kommunen sine egne innbyggjarar. I samband med arkitektkonkurransen som låg bak reguleringsplanen frå 1997 vart sjølve fossen nærrområde omtale som det "ukrenkelege rommet."

På bakgrunn av Vøringsfossen si tyding for utviklinga av nasjonalromantikken generelt og kulturminnevernet spesielt, kan ein trygt seia at det er ein stad det knyter seg tradisjon til. Etter mitt syn (d.v.s fylkesrådmannen i Hordaland , deretter med støtte av enstemmig fylkesutvalg i Hordaland med unntak av Frp, vår komm. -se vedtak 7. sept. 2000 i fylkesutvalget) må Vørings- fossen handsamast som eit nasjonalt symbol og vernast som varig grunnlag for nålevande og fremtidige generasjoners opplevelse. "

Fylkesutvalget fremmet i samme vedtak derfor og to såkalte "motsegner" mot større tiltak , men dog av betydelig mindre skadelig omfang enn planen som nå er sendt på høring viser for det samme område.

Også Fylkesmannen i Hordaland var klart kritisk til skjemmende bygninger som del av Turistvegprosjektet for 13 år siden, sit. :
"Vøringsfossen og området rundt er ei nasjonal attraksjon i øvste klasse. Svært mange menneske vitjar området årleg, og fossen har vore eit viktig reisemål for turistar sidan 1870-åra. Gjennom ein kort sommarsesong har området meir enn 1/2 mill. besøkande. Vidare har fylkeskommunen i si fråsegn gjort greie for at Vøringsfossen har spela ei sentral rolle i utviklinga av nasjonalromantikken og kultur- minnevernet i Noreg. Området har også stor verdi for forskning og undervisning innanfor emna naturhistorie og kulturhistorie. Dette tilseier at Vøringsfossen og landskapet rundt er ein viktig del av vårt felles nasjonallandskap, slik dette omgrepet vert nytta i arealmeldinga (St. meld nr. 29- 96-97) "

Også Fylkesmannen reagerte med å fremme såkalt "motsegn" mot større inngrep langs Vøringsfosskanten og i/over elven som skaper fossefallet , Bjoreia. I følge

media er det også i lokabefolkningen i Eidfjord kritikere av fremlagte planen for Vøringsfossen., sml. artikkel i "Hardanger Folkeblad 28. juni 2013

Naturbasert turisme

Under den store konferansen om "Den Europeiske Landskapskonvensjonen" i regi av Kommunal og Miljøverndepartementet/fylkeskommunene og Statens Vegvesen Turistvegprosjektet i Bergen i 2008, ble det og advart mot en utglidning der viktige, og flere steder unike, natur og landskapskvaliteter går tapt i streben etter å bygge invaderende moderne bygg og installasjoner i slike områder. Grunnideen bak opprettelsen av prosjektet "Nasjonal turistveg" i Hardanger var *"vern av de tildels enestående natur og landskapskvaliteter som gjør at veistrekkninger bl.a. i Hardanger. Det foreslåtte inngrepet står derfor i sterk kontrast til den opprinnelige målsettingen bak Nasjonale Turistvegar.*

Planen for Vøringsfossen inneholder og opprydningsplan for et stort areal noe bak selve kanten av Vøringsfossen/Fossatromma. Dette gjelder det store deponiet i området samt parkeringsareal. NVH kan akseptere denne saneringen og opprydningen, dog kun dersom den skjer på naturen og landskapets premisser gjennom materialvalg og fargebruk og minst mulig båndlegging av naturen.

De planlagte tiltakene for hele området er kostnadsregnet til betydelig 150 mill. kr. Både kommunen, Statens Vegvesen, reiselivsnæringen, samfunnet vil få vesentlig større økonomisk avkastning for dette beløpet ved å bruke pengene på gjenåpning av den stengte store attraksjonen, Gamle RV 7 gjennom Måbødalen. Det er meget beklagelig at mens turistene kan nyte godt av kjøreopplevelsene andre turistveier som Gamle Strynefjellsvegen og Gaularfjellet, gir i dagen/dagslys, tvinges turistene inn i en rekke lange tunneler i Måbødalen, avskåret fra å oppleve den fantastiske opplevelsen som ligger på utsiden av tunnelene. Gamleveien gir og en helt annen utsikt og opplevelse på turen fra fjorden mot selve nasjonallandskapet i juvet opp mot og selve Vøringsfossen. Fossen er et nasjonalt ikon som står trygt på egne ben og kan gjøres tilgjengelig for flere på en sikker måte, uten skjemmende inngrep. Følgelig bør planen omarbeides og suppleres med en plan for full gjenetableringen av gamle Måbødalsvei som er en selvsagt del av prosjektet Nasjonale Turistvegar.

Med vennlig hilsen
for Naturvernforbundet Hordaland

Signe Sandberg
leder

Per Nordø
saksbehandler